

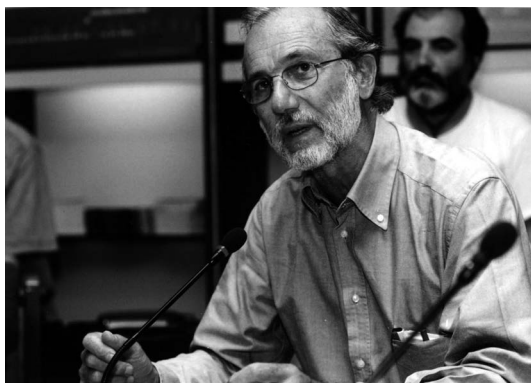
PIANO, PIANO DO MUZEJA SAVREMENE UMJETNOSTI, ARS AEVI, SARAJEVO

ASJA HAFNER □ Muzej savremene umjetnosti, ARS AEVI, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

sl.1 Već više godina traje suradnja s talijanskim arhitektom Renzom Pianom na projektu izgradnje ARS AEVI Muzeja u Sarajevu.

UMJETNICI U KOLEKCIJI MUZEJA SAVREMENE UMJETNOSTI ARS AEVI, SARAJEVO:

ABRAMOVIĆ MARINA
ACCARDI CARLA
APFELBAUM POLLY
ASLAN NORA
BADIOLA TXOMIN
BAŁKA MIROSLAW
BALKENHOL STEPHAN
BASSIRI BIZHAN
BEUYS JOSEPH
BIANCHI DOMENICO
BOETTI ALIGHIERO
BOLTANSKI CHRISTIAN
BRUS GÜNTER
BUREN DANIEL
CABRITA-REIS PEDRO
CALLE SOPHIE
CANNAVACCIUOLO MAURIZIO
CANO EUGENIO
CASTELLANI ENRICO
COMPAGNUCCI ANDRÉS
CRAGG TONY
DAKIĆ DANICA
DEACON RICHARD
DESSI GIANNI
DIBBETS JAN
DIMITRIJEVIĆ BRACO
DROZDIK ORSHI
FRIEDMANN GLORIA
FRIZE BERNARD
GECHTMAN GIDEON
GOLDIN NAN
HADŽIFEJZOVIĆ JUSUF

Po nekima je naše vrijeme - vrijeme muzeja. Što se, s druge strane, može učiniti i kao vrijeme u kojem se, uvjetno rečeno, "svode računi", u smislu smještanja i definiranja stvari i pojava. U tom i takvom vremenu pomalo je kontradiktorno da muzeji, kulturne institucije za kakve su se do sada smatrali, doživljavaju svoju ekspanziju kroz ideje i tokove u suvremenoj umjetnosti koja je još od '60. kritizirala instituciju muzeja i tvrdila da on negativno konzervira umjetnost, pretvarajući ga tako u zombi-izložak.

Od '77. i Pianova i Rogersova Beaubourga dogodila se revolucija u arhitekturi i poimanju muzeja. Beaubourg se smatrao "tvornicom za produkciju" umjetnosti, a ne više trezorom za pohranjivanje umjetničkih djela i raznih drugih vrijednosti.

I na pitanje može li izdvojiti neki od svojih projekata ili ga okarakterizirati kao svojevrsnu prekretnicu u karijeri, sam Piano će vam reći da je to upravo Beaubourg.

Kada sam se počeo baviti arhitekturom, bio sam dobro upućen u tehnologiju. Ta kovanica "hi-tech" arhitekta se veže vjerojatno više za St. Pompidou, jer on tako i izgleda.

Konstrukcija s dosta metala, ali to nije bio svemirski brod. To je bila zgrada kreirana da privuče pažnju i interesiranje i želju za pokušajem jedne drukčije zgrade. I uvijek kada su ljudi govorili ovo je kao tvornica, ovo je kao rafinerija, bio sam zadovoljan jer je to bila provokacija.

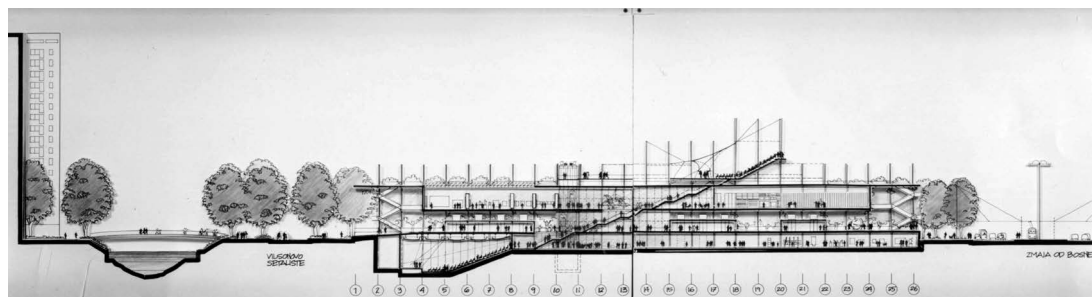
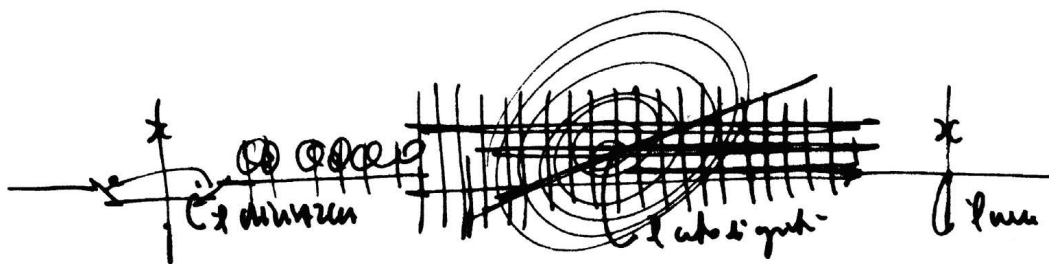
Danas, kada se u odnosu na ove i mnoge druge

nespomenute muzejsko-arhitektonsko-umjetničke relacije i konotacije upetlja Projekat ARS AEVI, inicijativa za izgradnju muzeja za suvremenu umjetnost u Sarajevu, koja je nastala 1992. godine u okruženju totalne destrukcije, genocida i urbicida ideja muzeja i njegove funkcije poprima humaniju perspektivu i ulazi u novu dimenziju djelovanja. Prema riječima samog arhitekta, Renza Piana, sarajevski muzej *...Ima veće šanse od Beaubourga da postane "tvornica" za produkciju umjetnost jer mislim da će umjetnici više voljeti ovu kuću.*

Toliko netipično i potpuno obratno ustaljenim tokovima procesa oformljavanja jednog muzeja glede ARS AEVI je i to da je kolekcija tu, aktivnost je tu, u Sarajevu, ali nema kuće. Višegodišnja suradnja na projektu izgradnje ARS AEVI muzeja u Sarajevu s talijanskim arhitektom Renzom Pianom poznatim po svojim (uglavnom) uspješnim eksperimentima i ponovnim uspostavljanjem arhitektonskih standarda u svakom smislu, protekle, 2002. godine ušla je u novu fazu izgradnjom pješačkog mosta ARS AEVI preko rijeke Miljacke. Most povezuje stambeno naselje Grbavica s Vilsonovim šetalištem na lokaciji predviđenoj za izgradnju muzeja. Piano most da još naziva i "vrata muzeja" i dodaje: *Nemamo novca da to drukčije uradimo i ne želimo da tražiti novac oko od svakoga. Ne želimo to uraditi jer to je pitanje dostojanstva. I siguran sam da će se san ostvariti, ali to će se dogoditi korak po korak. Nemamo zgradu, ali most je tu. Dakle, to je work in progress. Važno je razmišljati, imati viziju. To je suština.*

Viseći, pješački most je lagane konstrukcije. Tipično za Piana, koristila se neobična kombinacija prirodnih materijala, metala i drva koji se skladno uklapaju u okruženje.

Tako je na desetu obljetnicu ideje za inicijativu izgradnje muzeja za suvremenu umjetnost u Sarajevu, ARS AEVI, otpočela prva etapa izgradnje muzeja. Od 22. do 25. lipnja prošle godine u Sarajevu se dogodio FORUM ARS AEVI 92-02, na kojem su pored inauguracije mosta organizirani i mnogi radni susreti prijatelja i podržavaoca ove ideje, kao i najava za svjetsku kampanju za izgradnju muzeja. Tokom tih par dana inaugurirani su i prvi stupovi budućeg muzeja. Slogan ovog

sl.2 Skica Renza Piana

sl.3 Crtež Renza Piana za projekt ARS Aevi Muzeja u Sarajevu

dogadjanja bio je "Museum in progress", što sarajevski muzej uistinu jest, a takvim ga čini i plan rada, odnosno mogućnost koju dopušta idejno i izvedbeno rješenje projekta - izgradnju u etapama.

U svojim prethodnim iskustvima uvijek sam volio vidjeti projekt u razvoju, projekt koji se nikada ne završava. Mislim da je divno zamišljati kako nešto napreduje, nešto se razvija, nešto što se pretvara u dio grada.

Kao inspiracija Renzu Pianu za ideju muzeja ARS Aevi dao je rad Daniela Burena *Polje zastava (Les Places des Drapeaux)*, koji je uvršten 1996. u kolekciju Prato, jednu od sedam nukleusa kolekcije ARS Aevi.

Potpuno je jasno da ne možete raditi projekt bez dodavanja neke simbolične vrijednosti. Arhitektura se tiče gradnje solidne zgrade, ali isto tako i pričanja priče. Isto je i kada pišete ili snimate, samo ovdje pričate priču kroz zgradu.

Naime, ideja je da se omogući korištenje zgrade koja još neće biti potpuno dovršena. To dopušta upravo izgradnja 116 nosećih stupova koji bi dijelili jedan dio zgrade od drugog i tako omogućili ulazak u prostore i smještanje kolekcije i prije potpunog završetka izgradnje.

Još 1999. godine, kada je potvrdio da će se prihvatiti zahtjevnog posla projektiranja i izgradnje budućeg sarajevskog muzeja ARS Aevi, tokom svog boravka u Sarajevu, o lokaciji određenoj za muzej (lokacija u središtu grada, na mjestu gdje se već nalazi bivši Muzej revolucije i danas Historijski muzej Bosne i Hercegovine), svom odnosu prema projektu, Piano je o urbanističko-arhitektonskom konceptu projekta rekao: *Naravno da je izbor dobar. Greška je pokušati staviti muzej u centar grada, jer su tada ograničenja mnogo veća, kao i izbor da se muzej smjesti izvan grada. Ove*

industrijske zgrade i blizina vojnih kasarni (bivša vojarna Maršal Tito, od koje se predviđa napraviti studentski/univerzitetski kampus) mijenjaju njegovu svrhu. Promijenit će se u veliki univerzitetski kampus, tu je i blizina stambenog naselja preko puta rijeke.

Zbog svega toga to je dobra lokacija.

Moj san je da ovaj muzej bude mjesto koje ljudi posjećuju, ljudi koji ne žele ništa drugo od šetnje, samo da prođu i odu na tramvaj. Ovaj muzej bi trebao biti shvaćen ne kao muzej već kao prolaz kroz muzejske paviljone. Sve u svemu, na neki način model muzeja koji mi poznajemo je nešto što pruža smiraj i kontemplaciju. Bit će mjesta i za to, ali ovaj muzej bi trebao biti mjesto susreta s urbanom stvarnošću, i tek onda će postati glavni instrument urbanog planiranja.

Muzej u smislu kolektivne memorije pomaže izgradnji budućnosti, ali kada govorimo o suvremenom prošlosti nema, sve se događa sada...Od ideje do realizacije trebalo je nekoliko godina i mnogo dobre volje mnogih. U izgradnji mosta, uz RP Building Workshop sudjelovale su talijanske građevinske firme - Intergroup Italia, Garboli-Conicos, Imprefond, Favero-Milan Ingegneria i Merk, kao i Zavod za izgradnju Kantona Sarajevo i Hidrogradnja.

Predviđeno je da objekt koji projektira Renzo Piano bude dužine 110 metara, odnosno da ima ukupnu površinu od 11 tisuća kvadratnih metara. Objekt bi imao dvije etaže, s tim da bi donja etaža bila ujedno i *passage*.

S preciznijom vizijom od one 1999. Piano je u Sarajevu 2002. ovako objasnio svoju ideju: *Mislim da su muzeji veoma interesantna mjesta, rekao bih da imaju dva dijela jedan je sveti, drugi profani. Mjesto gdje pokazuje umjetnost je mjesto s tišinom, sa svetošću, sa*

HÄFSTRÖM JAN
MYONG-OK HAN
MYONG-OK HAN
HARTLEY ALEX
HATOUM MONA
INSPECTION MEDICAL
HERMENEUTICS
IRWIN
JOKANOVIĆ-TOUMIN DEAN
JÜRGENSSEN BIRGIT
KABAKOV ILYA
KAJINIĆ ANTO
KAPOOR ANISH
KAUFMANN MASSIMO
KEMPINGER HERWIG
SOUN-GUI KIM
KOMAR & MELAMID
KOPYSTIANSKY SVETLANA
KOSUTH JOSEPH
KOUNELLIS JANNIS
KOWANZ BRIGITTE
KOZARIS DIMITRIS
KUSHNER ROBERT
LAVIER BERTRAND
LIBOVAC FIKRET
BUL LEE
UFAN LEE
LEUPOLD-LÖWENTHAL
DANIELA
LEVINI FELICE
LEWITT SOL
LIV LENA
MATTIACCI ELISEO
MULASICS LÁSZLÓ
MUÑOZ JUAN
MUNTEAN/ROSENBLUM
NAGASAWA HIDETOSHI
NONAS RICHARD

sl.4 Godine 2002. izgrađen je pješački most ARS AEVI preko rijeke Miljacke. Most povezuje stambeno naselje Grbavica sa Vilsonovim šetalištem na lokaciji predviđenoj za izgradnju muzeja. Piano most još naziva i "vrata muzeja".

NUMANKADIĆ EDIN
OPALKA ROMAN
OPIE JULIAN
OPPENHEIM DENNIS
PALADINO MIMMO
PANAMARENKO
PARKER CORNELIA
PETERCOL GORAN
PINAUD PASCAL
PINCZEHELYI SANDOR
PIRRI ALFREDO
PISTOLETTO MICHELANGELO
PLENSA JAUME
POTRČ MARJETICA
PRIGOV DMITRI
RAKOCI DUBRAVKA
SALLE DAVID
SALVADORI REMO
SCHÜTE THOMAS
SCULLY SEAN
SERRANO ANDRES
SHERMAN CINDY
SKOPLJAK MUSTAFA
SPALLETTI ETTORE
ŠERIĆ NEBOJŠA-ŠOBA
TADIĆ RADOŠLAV
TROCKEL ROSEMARIE
VADIM FISHKIN
V.S.S.D.
VEDOVA EMILIO
VIOLA BILL
WALDE MARTIN
WEINBERGER LOIS
WEINER LAWRENCE
WEST FRANZ
YOUNG-SEOK YOON

samoćom. Sami ste kada ste nasuprot umjetnosti. To je ograničen prostor na neki način.

A drugi dio, koji nazivam profanim prostor je gdje se odvija sve drugo. Profani prostor je prostor gdje srećete ljude, kupite knjigu. Gdje se odvija svakodnevni život i otvoren je put prema javnom gradskom prijevozu prema gradu. To je ono što nazivamo profano. Ali ove dvije dimenzije života jedna pored druge su koncept. Profani nivo je nivo ulice, nivo piace, urbani nivo.

Druga ideja se mnogo više tiče umjetničkog rada. Posebna funkcija ovog muzeja je da bude kao tvornica. Možda je referenca na tvornicu previše smijesna ili previše teoretična, ali ja i dalje mislim da će ovo biti i jest mjesto za umjetnost, ne samo za elitnu umjetnost već i za umjetnost koja se razvija. Ovo je grad s mnogo mladih umjetnika, svi ti ljudi trebaju kuću.

U tekstu su korišteni citati iz intervju koji je Asja Hafner vodila s Renzom Pianom za emisiju INVENTURA za Federalnu Televiziju BiH, 2002., Sarajevo, i iz govora Renza Piana 1999. godine na inauguraciji terena za budući Muzej savremene umjetnosti u Sarajevu Ars Aevi.

PIANO, PIANO TO THE MUSEUM OF CONTEMPORARY ART, ARS AEVI IN SARAJEVO

In a non-typical fashion and in complete contrast to regular processes of forming a museum, the ARS AEVI is notable in that it has a collection, it is active here in Sarajevo, but it has no building. The initiative for building a Museum of Contemporary Art in Sarajevo was put forward in 1992 in an atmosphere of total destruction, genocide and uricide.

Last year, in 2002, with the construction of the ARS AEVI pedestrian bridge across the river Miljacka, the long-term cooperation on the project with the Italian architect Renzo Piano, who is known for his successful experiments and re-establishing architectural standards, entered a new stage. The tenth anniversary of the idea marked the beginning of the first stage of the building of the museum. In June 2002 the Forum ARS AEVI 92-02 was held; along with the inauguration of the bridge there were many working meetings between the supporters of the idea as well as an international campaign for the building of the museum. The slogan of the event was "Museum in progress" - building in stages. The aim is to construct 116 support columns that would separate one section of the building from another and to enable access to the rooms and the housing of the collection before construction is completed.

The idea concerning the museum and its function today take on a more humane perspective and slowly, slowly enter a new dimension of activity.